

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága ügyvéd által képviselt felperesnek ügyvéd által képviselt alperes ellen házasság felbontása és házastársi közös vagyon megosztása iránt a Ceglédi Városi Bíróságnál 1.P.20.315/2005. számon megindított és a Pest Megyei Bíróságnak 1.Pf.24.886/2007. számú részítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 41. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

I n d o k o l á s :

A felperes keresetében az alperessel kötött házasságának felbontását kérte.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a házasság felbontását nem ellenezte, de viszontkeresetet terjesztett elő a felek házastársi közös vagyonának a megosztása iránt.

Az elsőfokú bíróság a részítéletével a peres felek 1988. március 5. napján kötött házasságát felbontotta.

A részítéletének indokolásában tényként állapította meg, hogy a jelen házasság a felperesnek a második, az alperesnek pedig a harmadik házassága volt. A felperes korábbi házasságából J. É. és J. O., az alperes korábbi házasságaiból pedig Sz. M. és Á. E. nevű gyermekeik születtek, akik valamennyien nagykorúak, míg a felek házasságából gyermek nem származott.

A felek közös lakása a házasságkötést megelőző élettársi kapcsolatuk és a házassági életközösségük tartama alatt is az alperes A., P. úti ingatlanában volt, ahová a felperes az O. utónevű gyermekével együtt költözött be.

1990. évben közösen vásárolták meg a felek az A., B. utcai ingatlant, amely az ingatlan-nyilvántartás szerint az 1/2-1/2 arányú közös tulajdonukban áll. 1992. évben a felperes az O. utónevű gyermekével együtt a közös tulajdonú ingatlanba beköltött.

A felperes előadása szerint az említett időpontban a felek életközössége végleges jelleggel megszakadt, mert az alperes - arra való hivatkozással, hogy a gyermekeit nem hagyja a szüleinél - nem volt hajlandó vele együtt a közös tulajdonú ingatlanba beköltözni. Ezt követően a felek külön háztartást vezettek, a saját gyermekéről kizárólag ő maga gondoskodott, az ingatlan felújítási munkálatait - részben közösen felvett hitelek felhasználásával - kizárólagosan ő végezte el, a hiteleket pedig teljes egészében egymaga fizette vissza. Nem vitatta, hogy az alperes időnként megfordult a B. utcai ingatlanban, de ott életvitelszerűen sohasem tartózkodott és abba soha nem is költözött be.

Az alperes előadása szerint az életközösség közöttük ténylegesen csak 2004. tavaszán szűnt meg, oly módon, hogy a felperes őt a B. út 8. szám alatti ingatlanból kizárta. Hivatkozott arra, hogy a felperes italozó életmódot folytatott, többször bántalmazta őt, és előadta, hogy a közös tulajdonú ingatlanon az 1992. évet követő beruházások a felperessel közös beruházásai voltak.

Az így megállapított tényállás alapján az elsőfokú bíróság a felperes keresetét a Csjt. 18. §-ának (1) bekezdése alapján alaposnak találta, és a házasság felbontása tárgyában részítéletet hozott azzal, hogy a közös vagyon megosztása tárgyában az eljárást a részítélet jogerőre emelkedése után folytatja.

Az életközösség végleges megszűnése időpontjának a meghatározása során abból indult ki, hogy a házastársi életközösségnek, az együvé tartozásnak a bírói gyakorlat szerint három ismérve van: a közös háztartás (az együttlakás), a közös gazdálkodás, és a benső házasélet, amelyek közül a közös háztartás a felek tényleges együttlakását, életvitelszerű közös életét jelenti.

A lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján arra az álláspontra jutott, hogy a felek életközössége a felperes B. úti ingatlanba 1992-ben történt átköltözésével végleges jelleggel megszakadt, mert az említett időpontot követően a felek kapcsolatában a házassági életközösség ismérvei már nem valósultak meg. Az alperes ugyanis a közös tulajdonú ingatlanba nem költözött be, a felek külön háztartást vezettek, egymásról nem gondoskodtak,

a családi ünnepeken közösen nem vettek részt, egymás betegségeiről tudomással nem bírtak és egymást a kórházi kezeléseik alkalmával sem látogatták. Nem látta bizonyítottan az elsőfokú bíróság az alperes azon tényállítását, hogy a közös gazdálkodás az ő kizárólagos tulajdonában álló H. I. 187. szám alatti tanyaingatlanán valósult volna meg. Arra hivatkozott ugyanis, hogy 1997. évtől a tanyára vásárolt állatokat kizárólag ő gondozta, mert a felperes ebben az évben a MÁV-nál létesített munkaviszonyt. A felperes ezzel szemben bizonyította, hogy a MÁV-nál létesített munkaviszonya már 1993. márciusa óta folyamatosan fennállott, az a tény pedig, hogy erről az alperes nem bírt tudomással, már önmagában is az együttélés hiányát támasztja alá. Az alperes maga is azt állította, hogy a közös gazdálkodás a felek között 1997. évig állt fenn. Önmagában az a tényállítása pedig, hogy az 1992. és 2004. közötti időszakban a kölcsönök felvétele során a felek adóstársként szerepeltek, a közös gazdálkodás tényét nem támasztja alá, hiszen az ingatlan terhelő bármilyen hitelfeltételhez a társtulajdonos hozzájárulása szükséges. A felperes - a bank általa becsatolt igazolása szerint - ugyanakkor személyi kölcsönt kizárólag egyedül vett fel, és a felvett kölcsönrel egy korábbi kölcsöntartozást egyenlített ki.

Az elsőfokú részítélet ellen az alperes fellebbezéssel élt annak részbeni megváltoztatása és annak megállapítása iránt, hogy a felek életközössége csak 2004. tavaszán szűnt meg.

A másodfokú bíróság a részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletének fellebbezett részét részben megváltoztatta és megállapította, hogy a peres felek házassági életközössége 2003 tavaszán szűnt meg, egyebekben pedig az elsőfokú bíróság ítéletét (helyesen: részítéletét) helybenhagyta.

Mellőzte a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság részítéletében rögzített tényállást és azt - az eljárás adatainak felülmérlegelésével - állapította meg akként, hogy a peres felek 1985-ben létesítettek élettársi kapcsolatot, amely a házasságkötésükig folyamatosan fennállott. A közös tulajdonú ingatlanukat azzal a szándékkal vásárolták meg, hogy az elhanyagolt állapotban lévő lakóház felújítását követően a közös életüket majd ott folytatják. Időközben a felperes és az alperes édesanyja közötti viszony megromlott, ezért a felperes felvetette, hogy költözzenek át a B. úti ingatlanba. Tekintettel arra, hogy az alperes gyermekei a P. úti lakásban éltek, az alperes úgy döntött, hogy az ingóságait nem szállítja át a közös lakásba. Ezt követően az alperes gyakran megfordult a B. úti ingatlanban, ahol a háztartási munkák elvégzésében is közreműködött. Emellett háztartást vezetett a P. úti lakásban, illetőleg az ideje jelentős részét a tulajdonában lévő A., H. I. 184. szám alatti tanya ingatlanon töltötte, ahol a peres felek részben jövedelemszerzési

céllal állattenyésztéssel foglalkoztak. A felperes is többször megfordult a P. úti ingatlanban és a tanyán. Az állatok ellátását jórészt az alperes végezte, a felperes a közös ingatlan felújításával foglalkozott, továbbá egyéb kereső tevékenységet folytatott. Az 1990-es években többször vettek fel közösen hitelt, a közös tulajdonú ingatlanon felújítási és korszerűsítési munkálatokat végeztek, a tanyán állatokat tartottak, amelyek értékesítéséből befolyt pénzüsszeget részben a közös beruházások költségeire fordították. Az utolsó hitelt 2002. szeptemberében vették fel. Közöttük az együttélés során - főként anyagi problémák és a családon belüli munkamegosztás miatt - folyamatosan voltak viták és veszekedések. Gyakran előfordult, hogy a felperes nem engedte be a közös ingatlanba az alperest, illetőleg anyagi követeléseket támasztott vele szemben, míg ő maga csak korlátozottan részesítette az alperest a rendelkezésére álló anyagi javakból. Emellett tettlegesen is bántalmazta az alperest. A peres felek a szexuális kapcsolatukat az 1990-es évek végén megszüntették, majd 2003. tavaszán a házassági életközösségük - főként a felperes magatartására visszavezethető okokból - mindenre kiterjedően végleg megszűnt.

Az így megállapított tényállás alapján a másodfokú bíróság az alperes fellebbezésé részben alaposnak találta.

Rámutatott arra, hogy a házassági életközösség tartalmi elemeinek (közös háztartás, közös gazdálkodás, bensőséges személyes viszony, nemi élet) nem kell együttesen fennállniuk az életközösség tényleges megvalósulásához. Következésképpen az életközösség valamely tartalmi elemének - elemeinek - hiánya, így a külön ingatlanban lakás nem feltétlenül utal az életközösség hiányára, különösen, ha ez a hiány részben objektív okra vezethető vissza. A házastársak közötti gazdasági kapcsolat - körülményekből, felfogásmódtól függően - lehet lazább vagy szorosabb, alapulhat egyenrangúságon. Az életközösség fennállását nem zárja ki önmagában az, ha a házaspár a keresetükkel önállóan rendelkeznek, de azt közös célok megvalósítása érdekében teszik, ugyanúgy az sem, ha a gazdálkodás irányítását egyikük ragadja magához, a másik házastárs kifejezett vagy csupán hallgatóságos hozzájárulásával. Ezért ha felek között vitás az életközösség megszűnésének időpontja, a jogalkalmazónak valamennyi tartalmi elemet gondos vizsgálat tárgyává kell tennie, a bizonyítékok mérlegelése során a gazdasági, a családi, az érzelmi és akarati tényezőket külön-külön, egymással összefüggésben és együttesen szükséges értékelnie ahhoz, hogy az életközösség fennállását vagy hiányát megállapítsa. Ezt követően vonhat le okszerű és megalapozott következtetést a házassági életközösség megszűnésének időpontjára.

Az életközösség megszűnésének időpontját a személyes meghallgatása során a felperes 1992-ben, az alperes pedig 2004. tavaszában

határozta meg. A felperes azonban maga sem hivatkozott arra, hogy a B. úti ingatlanba való átköltözésével az életközösségük valamennyi eleme megszűnt, és nem is kötötte a távozását olyan előzményhez vagy konkrét eseményhez, amely a házasság végleges feldúltságára utalna. Előadta, hogy az alperes nem akart a „romos házba” beköltözni, de ezt követően néha elment hozzá a közös ingatlanba, illetőleg az 1990-es évek egy rövid időszakban közösen gazdálkodtak, valamint ez idő tájt volt az utolsó nemi érintkezésük is. Elmondta, hogy az összetartozás érzése közöttük nem szűnt meg, az 1990-es évek végén közösen állattenyésztést folytattak, és 1992 után ő is megfordult a tanyán. Kifejezetten úgy nyilatkozott, hogy az 1990-es évek végén helyreállították az életközösséget, „újrakezdték”. Kifejtette továbbá, hogy az alperessel beköltették a gázt és az erre igénybe vett kölcsön részleteit is közösen kezdték meg törleszteni. Az iratokhoz csatolt megállapodás szerint a felperes a családi ház korszerűsítéséhez 1997. október 18-án vett fel munkáltatói kölcsönt, amelynek a törlesztését 1998 januárjától kellett megkezdeni. A felperes ugyanakkor úgy nyilatkozott, hogy 1996-ban a felek közösen tartottak és adtak le állatokat és ekkor lehetett közöttük az utolsó nemi együttlét is.

A felperes tehát maga sem állította azt, hogy az életközösség 1998. évet megelőzően végleges jelleggel megszűnt volna, hiszen a személyes előadása szerint a felek életközössége korábban megszakadt ugyan, de azt az 1990-es évek végén helyreállították. Az életközösség átmeneti megszakadása ugyanakkor a vagyonközösséget nem szünteti meg, a vagyonközösség az életközösség végleges megszűnésével ér véget. A felek vagyoni jogi vitájának a mikénti elbírálása szempontjából tehát nincs jogi jelentősége az életközösség átmeneti jellegű megszakadásának, ezért a felperes előadására tekintettel az életközösség megszűnése időpontjának megállapítása szempontjából releváns bizonyítás az 1998-2004 közötti időszakra korlátozódik.

Az említett időszak vonatkozásában a kihallgatott tanúk vallomása alapján bizonyítást nyert az, hogy a felperes és az alperes édesanyja közötti viszony megromlott, a felperes az 1990-es évek végén és 2003. évben is eljár az alperes tanyájára, 1997. évben a felek közösen értékesítették az alperes tanyáján tartott szarvasmarhákat, és ugyanebben az évben került sor a perbeli ingatlanon a gáz bevezetésére is. 2000. évtől a felek kapcsolata fokozatosan megromlott, 2002-re a viszonyuk eldurvult, 2002-2003-ban pedig az életközösségüket is megszüntették. Bizonyítást nyert az is, hogy a kihallgatott tanúk – többek között a postai kézbesítő – különböző időszakokban ugyan, de 2003. nyaráig rendszeresen találkoztak az alperessel a közös tulajdonú ingatlanon, a felperessel közös vállalkozást folytató tanú személyesen észlelte, hogy az alperes a B. úti ingatlanból indult a boltba és oda

érkezett vissza, majd ott főzött, sőt a felperessel közös munkahelyükre élelmet is vitt mindkettejüknek.

A peres felek együvé tartozását bizonyítja az 1990-es években folytatott közös gazdálkodás, a felújítási és korszerűsítési munkák közös elhatározása, az alperesnek a felperes vállalkozásában történt ténykedése, valamint a hitelek közös felvétele. Ez utóbbi vonatkozásban másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy bár a hitelek felvétele kétségtelenül szükségessé tette a házastárs adóstársként való közreműködését, az alperes azonban összetartozás és érdekeltség hiányában nyilvánvalóan nem vállalt volna évekig egyetemleges fizetési kötelezettséget.

Mindezek miatt a másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a peres felek házassági életközössége 2003. tavaszán szűnt meg véglegesen és mindenre kiterjedően. Az alperes állította, hogy az életközösség 2004. tavaszán szűnt meg, azonban az egyoldalú előadásán kívül nem merült fel olyan bizonyíték, amely ezt alátámasztotta volna.

A jogerős részítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelemmel élt a másodfokú bíróság részítéletének a hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság részítéletének - a helyes indokai alapján történő - helybenhagyása iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős részítélet a Pp. 164. §-ának (1) és 206. §-ának (1) bekezdését, valamint a Csjt. 18. és 27. §-át sérti.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I.1. Helyesen hivatkozik ugyan a felperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - ide nem tartozó kivételektől eltekintve - csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (247. §) változtathatja meg (Pp. 253. § (3) bek.).

Téves viszont az az érvelése, hogy az említett korlátok között a másodfokú bíróság csak akkor lenne jogosult az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás felülmérlegelésére és az elsőfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapítására, ha a fellebbezési eljárásban új tény, illetve bizonyíték merül fel, hiszen ilyen korlátozást a Pp. nem tartalmaz. A fellebbezéssel érintett körben ugyanis a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet teljes körűen (a tényállásra is kiterjedően) bírálja felül.

2. A jogerős ítélet a peres felek egymással ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

Ennek során a bizonyítási teher Pp. 164. §-a (1) bekezdésében foglalt főszabályának a helyes alkalmazásával értékelte a felperes terhére mindazon tények bizonyítatlanságának a következményeit, amelyek vonatkozásában a felpereseknek állott érdekében az, hogy az alperes tagadásával szemben a saját tényállításait a bíróság valóban fogadja el.

Helyesen járt el akkor is, amikor a tényállás megállapítása során figyelmen kívül hagyta mindazoknak a tanúknak a vallomását, akiknek a jogvita elbírálása szempontjából releváns tényekről nem volt tudomása, illetőleg akiknek a szavahihetőségéhez nyomatékos kétség fért.

A Pp. 270. §-ának (2) és 275. §-ának (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

II. A Csjt. a házassági életközösség fogalmát nem határozza ugyan meg, a 18. §-ának (1) és (2) bekezdésében, valamint a 27. §-ának (1) bekezdésében foglaltakból azonban - a felperes helyes érvelése szerint - az következik, hogy házassági életközösség lélektani, erkölcsi és vagyoni összetevőkből áll, annak rendszerinti tartalmi elemei: a közös háztartás (együttlakás), a közös gazdálkodás és a bensőséges személyes viszony (érzelmi, lelki közösség, szellemi, kulturális kapcsolat, rendszeres nemi élet) a házastársak között. A közös lakás a felek tényleges együttlakását, életvitelszerű közös életét (együttes étkezés, pihenés, háztartásvezetés, stb.) jelenti. A közös gazdálkodás a házastársak által együttesen kitűzött célok érdekében való közös vagyoni együttműködés. A belső személyes viszony elemei külső tényekből nehezebben ítékelhetők meg, azokra rendszerint csak következtetni lehet. Ezeknek a tényezőknek az együttes értékelése alapján lehet általában az életközösség fennállását megállapítani (LB P.törv.II.20.399/1986., BH 1988/358. - PJD XI. 276.).

Az ítélezési gyakorlat azonban a házassági életközösség tényleges megvalósulásához a fentebb részletezett tartalmi elemek együttes

fennállását nem követeli meg, ezért önmagában a tartalmi elemek valamelyikének a hiánya az életközösség megszűnésének a megállapíthatóságára még nem ad alapot. A 31. §-hoz fűzött miniszteri indokolás szerint ugyanis „A házassági életközösség egymagában a különélés folytán még nem feltétlenül szűnik meg, hiszen ez ideiglenes is lehet és kényszerű körülmények is előidézhetik. Az életközösség megszűnése csak akkor következik be, ha a különéléshez legalább az egyik házastárs részéről a házastársi összetartozás és kapcsolat megszakításának elhatározott szándéka is járul, annak kifejezésre juttatása, hogy a másik házastárssal tovább együtt élni nem hajlandó”. Annak vizsgálatánál, hogy a házastársak között megszakadt-e az életközösség, azt kell figyelembe venni, hogy az életközösség közös háztartást, közös gazdálkodást és benső házaseletet jelent a házastársak között, megszűnése pedig csak akkor állapítható meg, ha valamennyi vonatkozásban megszűnik a felek együvé tartozása (P.törv.II.21.329/1975. – BH1976/10/450. – CDT 43.).

A másodfokú bíróság mindezeknek a szempontoknak az okszerű mérlegelésével határozta meg a felek életközössége megszűnésének időpontját, ezért a döntése jogszabályt nem sért.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítéletet – a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. §-ának (3) bekezdése alapján az érdemi döntés helyes indokaira is utalva – a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A feleknek a felülvizsgálati eljárásban áthárítható költsége nem merült fel, ezért a Legfelsőbb Bíróság a költségviselés tárgyában való határozathozatalt mellőzte.

Budapest, 2008. május 6.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró

A kiadmány hiteléül:

bírósági tisztviselő